

سال ۱۳۹۷ دومین سال از اجرای قانون برنامه ششم توسعه کشور بود. قانون بودجه سال مذکور با توجه به سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام، قانون برنامه ششم توسعه کشور و بخشنامه بودجه تهیه، تدوین و تصویب شد.

۱۱-۱- کلیات بودجه

طبق بند (الف) تبصره ۱ قانون بودجه سال ۱۳۹۷، در این سال سهم شرکت ملی نفت ایران از محل صادرات نفت (نفت خام، میعانات گازی و گاز)، ۱۴/۵ درصد تعیین شد. همچنین، سهم صندوق توسعه ملی و دولت (با احتساب سهم مناطق نفت‌خیز و کمتر توسعه‌یافته) از محل صادرات نفت به ترتیب معادل ۳۲/۰ و ۵۳/۵ درصد تعیین شد.

براساس قانون بودجه سال ۱۳۹۷، ارقام مصوب منابع و مصارف بودجه عمومی دولت مبلغ ۳۸۶۷/۹ هزار میلیارد ریال بود.

طبق قانون بودجه سال ۱۳۹۷، درآمدهای مصوب شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدهای اختصاصی) و پرداخت‌های هزینه‌ای مصوب (به استثنای پرداخت‌های اختصاصی) به ترتیب معادل ۲۱۶۱/۹ و ۲۹۳۹/۹ هزار میلیارد ریال بود. در نتیجه، تراز عملیاتی مصوب با ۷۷۸/۱ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد. همچنین، منابع مصوب از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای (بدون دریافت‌های اختصاصی) و پرداخت بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بدون پرداخت‌های اختصاصی) به ترتیب ۱۰۷۵/۶ و ۶۲۰/۰ هزار میلیارد ریال بود. بدین ترتیب، تراز عملیاتی و

سرمایه‌ای مصوب (مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب) با ۳۲۲/۵ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد. طبق قانون، مقرر گردید که کسری مزبور از محل خالص واگذاری دارایی‌های مالی که بخش عمده آن وصولی از محل فروش انواع اوراق مالی اسلامی است، تامین مالی شود.

ترکیب منابع بودجه مصوب دولت در سال ۱۳۹۷ (به استثنای درآمدهای اختصاصی) شامل ۵۵/۹ درصد از محل درآمدها، ۲۷/۸ درصد از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و ۱۶/۳ درصد از محل واگذاری دارایی‌های مالی بود. ترکیب مصارف بودجه مصوب دولت نیز در این سال (به استثنای هزینه‌های اختصاصی) شامل ۷۶/۰ درصد بابت پرداخت‌های هزینه‌ای، ۱۶/۰ درصد بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ۸/۰ درصد بابت تملک دارایی‌های مالی بود.

ارقام عملکرد^(۱) بودجه عمومی دولت در سال مورد بررسی نشان می‌دهد که منابع بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدهای اختصاصی) ۴۷/۲ درصد از محل درآمدها، ۲۸/۵ درصد از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و ۲۴/۴ درصد از محل واگذاری دارایی‌های مالی تامین شد. ترکیب مصارف بودجه نیز (به استثنای هزینه‌های اختصاصی) معادل ۷۱/۲ درصد بابت پرداخت‌های هزینه‌ای، ۱۳/۵ درصد بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ۱۵/۳ درصد بابت تملک دارایی‌های مالی تحقق یافت.

۱- در این فصل هر جا عبارت «مصوب» قید نشده باشد، منظور عملکرد دولت می‌باشد.

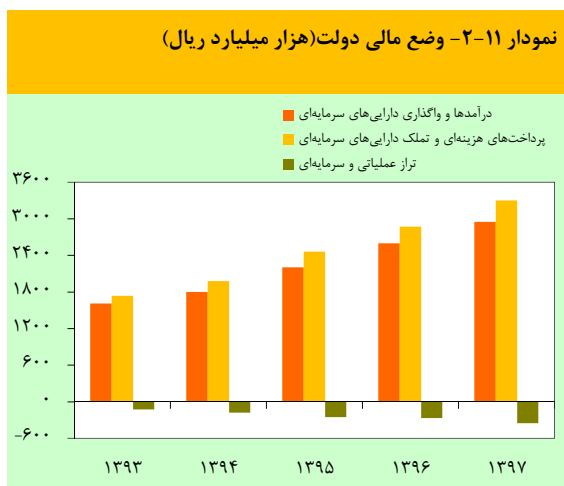
گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۷

جدول ۱۱-۱- منابع و مصارف بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدها و هزینه‌های اختصاصی) (هزار میلیارد ریال - درصد)

سهم از کل		درصد تغییر	عملکرد		سهم از کل		درصد تغییر	مصوب		
۱۳۹۷	۱۳۹۶		۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶		۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۸	۳۸۹۸/۲	۳۲۰۰/۳	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱/۵	۳۸۶۷/۹	۳۴۶۷/۵	منابع
۴۷/۱	۵۲/۴	۹/۷	۱۸۳۸/۴	۱۶۷۶/۰	۵۵/۹	۵۰/۲	۲۴/۲	۲۱۶۱/۹	۱۷۴۱/۰	درآمدها
۲۸/۵	۲۸/۸	۲۰/۲	۱۱۰۹/۲	۹۲۲/۹	۲۷/۸	۳۴/۳	-۹/۶	۱۰۷۵/۶	۱۱۸۹/۵	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۲۴/۴	۱۸/۸	۵۸/۱	۹۵۰/۷	۶۰۱/۴	۱۶/۳	۱۵/۵	۱۷/۴	۶۳۰/۴	۵۳۷/۰	واگذاری دارایی‌های مالی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۸	۳۸۹۸/۲	۳۲۰۰/۳	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱/۵	۳۸۶۷/۹	۳۴۶۷/۵	مصارف
۷۱/۲	۷۵/۹	۱۴/۳	۲۷۷۶/۲	۲۴۲۹/۴	۷۶/۰	۷۳/۲	۱۵/۸	۲۹۳۹/۹	۲۵۳۸/۲	پرداخت‌های هزینه‌ای
۱۳/۵	۱۳/۸	۱۹/۰	۵۲۵/۹	۴۴۱/۸	۱۶/۰	۲۰/۶	-۱۳/۱	۶۲۰/۰	۷۱۳/۷	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۵/۳	۱۰/۳	۸۱/۱	۵۹۶/۱	۳۲۹/۱	۸/۰	۶/۲	۴۲/۸	۳۰۷/۹	۲۱۵/۷	تملك دارایی‌های مالی

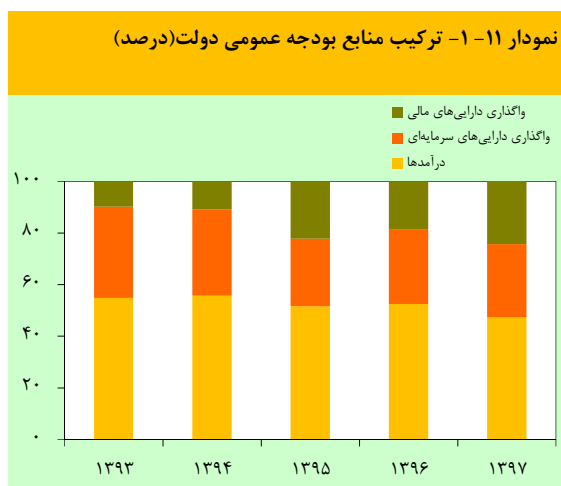
ماخذ: قوانین بودجه سنواری و وزارت امور اقتصادی و دارایی

درصد عدم تحقق داشت. بدین ترتیب، براساس عملکرد درآمدها و پرداخت‌های هزینه‌ای دولت در سال ۱۳۹۷، تراز عملیاتی بودجه عمومی دولت حدود ۹۳۷/۹ هزار میلیارد ریال کسری داشت.

در سال ۱۳۹۷، دریافتی‌های دولت از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای شامل منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی، منابع حاصل از فروش اموال منقول و غیر منقول و واگذاری طرح تملك دارایی‌های سرمایه‌ای مبلغ ۱۱۰۹/۲ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم مصوب ۳/۱ درصد مازاد تحقق و در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۲۰/۲ درصد افزایش داشت. در این سال تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (پرداخت‌های عمرانی) مبلغ ۵۲۵/۹ هزار میلیارد ریال بود که

در سال ۱۳۹۷، درآمدهای دولت شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها (به استثنای درآمدهای اختصاصی) به ۱۸۳۸/۴ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم مصوب ۸۵/۰ درصد تحقق یافت. مبلغ مذکور در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ به میزان ۹/۷ درصد افزایش داشت. از مجموع درآمدهای مذکور، مبلغ ۱۲۶۴/۳ هزار میلیارد ریال از محل درآمدهای مالیاتی و مبلغ ۵۷۴/۰ هزار میلیارد ریال از محل سایر درآمدهای دولت حاصل شد.

پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری) دولت (به استثنای پرداخت‌های اختصاصی) در سال ۱۳۹۷ به ۲۷۷۶/۲ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۱۴/۳ درصد رشد و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۵/۶

در مقایسه با رقم سال قبل از آن حدود ۱۹/۰ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۱۵/۲ درصد عدم تحقق داشت. بدین ترتیب، خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۷ معادل ۵۸۳/۲ هزار میلیارد ریال بود.

جدول ۱۱-۲- وضع مالی دولت (به استثنای درآمدها و پرداخت‌های اختصاصی) (هزار میلیارد ریال)

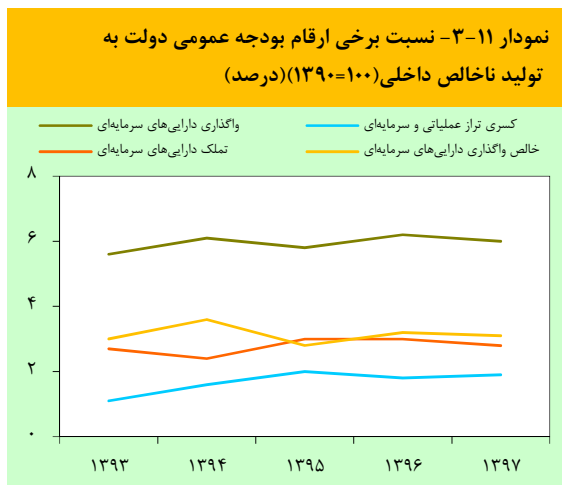
تغییر(درصد)	سال				
	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵		
۹/۷	۱۴/۷	۱۸۳۸/۴	۱۶۷۶/۰	۱۴۶۰/۷	درآمدها
۹/۱	۱۴/۲	۱۲۶۴/۳	۱۱۵۸/۴	۱۰۱۴/۷	درآمدهای مالیاتی
۱۰/۹	۱۶/۱	۵۷۴/۰	۵۱۷/۷	۴۴۶/۰	سایر درآمدها
۱۴/۳	۱۷/۲	۲۷۷۶/۲	۲۴۲۹/۴	۲۰۷۲/۳	پرداخت‌های هزینه‌ای(جاری)
۲۴/۵	۲۳/۲	-۹۳۷/۹	-۷۵۳/۳	-۶۱۱/۷	تراز عملیاتی
۲۰/۲	۲۴/۲	۱۱۰۹/۲	۹۲۲/۹	۷۴۲/۸	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۹/۰	۱۴/۳	۵۲۵/۹	۴۴۱/۸	۳۸۶/۶	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای(پرداخت‌های عمرانی)
۲۱/۲	۳۵/۱	۵۸۳/۲	۴۸۱/۱	۳۵۶/۲	خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۳۰/۲	۶/۶	-۳۵۴/۶	-۲۷۲/۳	-۲۵۵/۵	تراز عملیاتی و سرمایه‌ای

نسبت به تولید ناخالص داخلی (۱۳۹۰=۱۰۰)

تغییر(واحد درصد)	درصد				
	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵		
-۱/۴	-۰/۲	۹/۹	۱۱/۳	۱۱/۵	درآمدها
-۱/۰	-۰/۲	۶/۸	۷/۸	۸/۰	درآمدهای مالیاتی
-۰/۴	*	۳/۱	۳/۵	۳/۵	سایر درآمدها
-۱/۵	۰/۱	۱۴/۹	۱۶/۴	۱۶/۳	پرداخت‌های هزینه‌ای(جاری)
۰/۱	-۰/۳	-۵/۰	-۵/۱	-۴/۸	تراز عملیاتی
-۰/۳	۰/۴	۶/۰	۶/۲	۵/۸	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
-۰/۲	-۰/۱	۲/۸	۳/۰	۳/۰	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای(پرداخت‌های عمرانی)
-۰/۱	۰/۴	۳/۱	۳/۲	۲/۸	خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
-۰/۱	۰/۲	-۱/۹	-۱/۸	-۲/۰	تراز عملیاتی و سرمایه‌ای

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

با توجه به عملکرد درآمدها، پرداخت‌های هزینه‌ای، واگذاری و تملك دارایی‌های سرمایه‌ای، تراز عملیاتی و سرمایه‌ای (مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای) در سال ۱۳۹۷ با ۳۵۴/۶ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که در مقایسه با رقم سال قبل از آن حدود ۳۰/۲ درصد افزایش داشت. در این سال کسری بودجه محقق شده در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۱۰/۰ درصد بیشتر بود. در سال مورد بررسی، واگذاری دارایی‌های مالی معادل ۹۵۰/۷ هزار میلیارد ریال و تملك دارایی‌های مالی معادل ۵۹۶/۱ هزار میلیارد ریال بود و در نتیجه، خالص واگذاری دارایی‌های مالی با ۳۵۴/۶ هزار میلیارد ریال مازاد مواجه شد و کسری تراز عملیاتی و سرمایه‌ای از این محل تامین مالی شد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۷

میلیارد ریال) و سایر (۱/۰ هزار میلیارد ریال) بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۲۴/۲ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۲/۳ درصد عدم تحقق داشت. ۸/۷ درصد از درآمدهای مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۷، مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی و خصوصی بود که نسبت به سال ۱۳۹۶ با ۱۴/۱ درصد افزایش همراه بود. همچنین در سال مورد بررسی، مالیات بر ثروت شامل مالیات بر ارث، نقل و انتقالات سرقفلی، حق تمبر و اوراق بهادار و سایر ۳۷/۸ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ معادل ۳۱/۹ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۸/۳ درصد مازاد تحقق داشت.

در میان اجزای مالیات‌های غیر مستقیم، وصولی مالیات بر واردات مبلغ ۱۸۷/۶ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۱۷/۲ درصد کاهش و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۳۵/۸ درصد عدم تحقق داشت.

عملکرد مالیات بر کالاها و خدمات در سال ۱۳۹۷ معادل ۴۴۲/۷ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ معادل ۱۰/۶ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۸۹/۷ درصد تحقق یافت. ردیف درآمدی مالیات بر ارزش افزوده با رشد ۷/۷ درصدی، دلیل عمده رشد مالیات بر کالا و خدمات در سال ۱۳۹۷ بود^(۱).

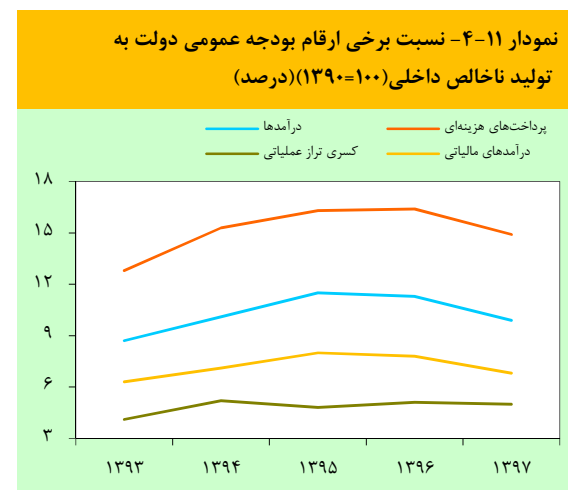
۱- براساس تبصره ۲ ماده ۱۱۷ قانون برنامه پنجم توسعه، نرخ مالیات و عوارض بر ارزش افزوده از سال اول برنامه (۱۳۹۰) سالانه به میزان یک واحد درصد افزایش می‌یابد. بنابراین، نرخ مالیات و عوارض ارزش افزوده کالاها و خدمات عمومی از ۴ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۵ درصد در سال ۱۳۹۱ و ۶ درصد در سال ۱۳۹۲ رسید. براساس حکم بند (ط) تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۳، از ابتدای این سال علاوه بر افزایش قانونی نرخ مالیات بر ارزش افزوده، یک واحد درصد به عنوان مالیات سلامت به نرخ مالیات بر ارزش افزوده سهم دولت اضافه می‌شود. لذا با عنایت به احکام فوق، نرخ مالیات و عوارض ارزش افزوده از ابتدای سال ۱۳۹۳ به هشت درصد (۸/۰) رسید. بدین ترتیب، در مبادلات اقتصادی (عرضه کالاها و ارائه خدمات عمومی) مالیات و عوارض ارزش افزوده به نرخ ۸ درصد (۵/۳ درصد مالیات و ۲/۷ درصد عوارض) در صورت حساب، اعمال و از خریداران دریافت گردید. همچنین در سال ۱۳۹۴، براساس ماده ۳۷ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، علاوه بر افزایش قانونی نرخ مالیات بر ارزش افزوده، صرفاً یک واحد درصد در هر سال به عنوان مالیات سلامت به نرخ مالیات بر ارزش افزوده سهم دولت اضافه و هم‌زمان با دریافت، مستقیماً به ردیف درآمدی که برای این منظور در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود، واریز می‌گردد. بر این اساس، نرخ مالیات بر ارزش افزوده کالاها و خدمات عمومی در سال ۱۳۹۴ از ۸ درصد به ۹ درصد افزایش یافت و این نرخ برای سال‌های ۹۷-۱۳۹۵ نیز تمدید شد (شامل ۶ درصد مالیات و ۳ درصد عوارض).

۱۱-۲- درآمد‌ها و پرداخت‌های هزینه‌ای

۱۱-۲-۱- درآمدهای دولت

۱۱-۲-۱-۱- مالیات

در سال ۱۳۹۷، درآمدهای مالیاتی دولت شامل مالیات‌های مستقیم و غیر مستقیم معادل ۱۲۶۴/۳ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۹/۱ درصد افزایش داشت. درآمدهای مذکور در سال ۱۳۹۷ در مقایسه با رقم مصوب بودجه معادل ۸۹/۰ درصد تحقق یافت. از مجموع درآمدهای مالیاتی، ۶۳۴/۰ هزار میلیارد ریال (۵۰/۱ درصد) از محل مالیات‌های مستقیم و ۶۳۰/۴ هزار میلیارد ریال (۴۹/۹ درصد) از محل مالیات‌های غیر مستقیم وصول شد که در مقایسه با ارقام سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۱۹/۳ و ۰/۶ درصد افزایش یافت. سهم مالیات‌های مستقیم و غیر مستقیم از کل درآمدهای مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۴۵/۹ و ۵۴/۱ درصد بود.

در سال مورد بررسی، در میان اجزای مالیات‌های مستقیم، وصولی مالیات اشخاص حقوقی (شامل اشخاص حقوقی دولتی و غیر دولتی) معادل ۴۰۶/۶ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۶/۱ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۰/۱ درصد مازاد تحقق داشت.

وصولی مالیات بر درآمد در سال ۱۳۹۷ معادل ۱۸۹/۵ هزار میلیارد ریال شامل مالیات حقوق (۱۱۰/۰ هزار میلیارد ریال)، مشاغل (۵۹/۱ هزار میلیارد ریال)، مستغلات (۱۹/۴ هزار

سه‌م درآمدهای مالیاتی از کل منابع بودجه عمومی دولت از ۳۵/۸ درصد در سال ۱۳۹۵ با ۰/۴ واحد درصد افزایش در سال ۱۳۹۶ به ۳۶/۲ درصد و در سال ۱۳۹۷، با ۳/۸ واحد درصد کاهش به ۳۲/۴ درصد رسید. همچنین، نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی از ۷/۸ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۶/۸ درصد در سال ۱۳۹۷ کاهش یافت.

در این سال سرفصل‌های «مالیات بر ارزش افزوده»، «مالیات بر اشخاص حقوقی دولتی» و «مالیات بر اشخاص حقوقی غیر دولتی» به ترتیب بالاترین سهم (۲۲/۹، ۱۶/۵ و ۱۵/۷ درصد) از کل درآمدهای مالیاتی دولت را به خود اختصاص دادند.

کادر شماره ۱- معافیت مالیاتی در سال ۱۳۹۷

طبق بند (الف) تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، سقف معافیت مالیاتی درآمد سالانه مشمول مالیات حقوق موضوع ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۴ و اصلاحات بعدی آن در سال ۱۳۹۷، مبلغ ۲۷۶ میلیون ریال در سال تعیین شد.

۱۱-۲-۱- سایر درآمدها

در سال مورد بررسی، درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات به ۷۶/۵ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۶ معادل ۶/۰ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۶۹/۷ درصد تحقق یافت. درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات در سال ۱۳۹۷ به ۴۳/۵ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال قبل با ۱۴/۶ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه با ۴۳/۳ درصد عدم تحقق مواجه شد. درآمدهای متفرقه به ۱۹۵/۲ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به سال قبل ۲۴/۸ درصد کاهش یافت و نسبت به رقم مصوب بودجه از ۱۰/۱ درصد مازاد تحقق برخوردار شد.

در سال ۱۳۹۷، سایر درآمدهای دولت شامل درآمدهای حاصل از مالکیت دولت، درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات، درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات و درآمدهای متفرقه مبلغ ۵۷۴/۰ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۱۰/۹ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۲۲/۵ درصد عدم تحقق داشت. بررسی اجزای سرفصل سایر درآمدها نشان می‌دهد که در سال مورد بررسی، درآمدهای حاصل از مالکیت دولت به ۲۵۸/۷ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۷۵/۱ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۳۱/۴ درصد عدم تحقق داشت.

جدول ۱۱-۳- منابع بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدهای اختصاصی)

(هزار میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۵		
۴۷/۲	۵۲/۴	۹/۷	۱۴/۷	۱۸۳۸/۴	۱۶۷۶/۰	۱۴۶۰/۷	درآمدها
۳۲/۴	۳۶/۲	۹/۱	۱۴/۲	۱۲۶۴/۳	۱۱۵۸/۴	۱۰۱۴/۷	درآمدهای مالیاتی
۱۴/۷	۱۶/۲	۱۰/۹	۱۶/۱	۵۷۴/۰	۵۱۷/۷	۴۴۶/۰	سایر درآمدها
۲۸/۵	۲۸/۸	۲۰/۲	۲۴/۲	۱۱۰۹/۲	۹۲۲/۹	۷۴۲/۸	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۲۴/۴	۱۸/۸	۵۸/۱	-۴/۳	۹۵۰/۷	۶۰۱/۴	۶۲۸/۱	واگذاری دارایی‌های مالی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۸	۱۳/۰	۳۸۹۸/۲	۳۲۰۰/۳	۲۸۳۱/۶	جمع کل منابع

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

کادر شماره ۲- منابع و مصارف قانون هدفمندسازی یارانه‌ها در سال ۱۳۹۷ (تبصره ۱۴)

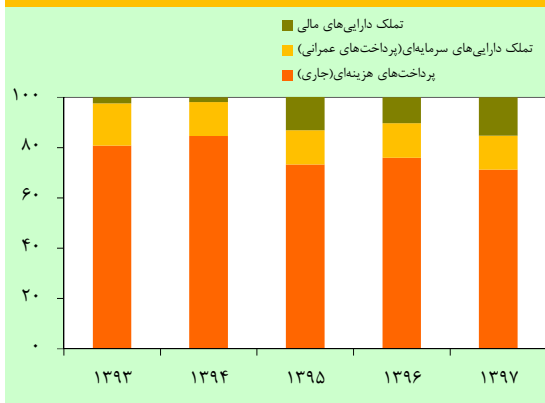
در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵، به دولت اجازه داده شد که در سال ۱۳۹۷ منابع مالی حاصل از اصلاح قیمت کالاها و خدمات موضوع قانون مذکور تا مبلغ ۴۴۰ هزار میلیارد ریال و ردیف‌های یارانه‌ای این قانون را با استفاده از انواع روش‌های پرداخت نقدی و غیر نقدی در میان خانوارهای هدف و نیازمند، توزیع و همچنین برای ارائه خدمات حمایتی و کمک به بخش تولید اقدام نماید. طبق جدول ارائه شده در تبصره ۱۴ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۷، دولت موظف است در سال ۱۳۹۷ منبع یارانه‌ای مذکور را به شرح زیر هزینه نماید: ۳۰۰ هزار میلیارد ریال جهت پرداخت یارانه نقدی و غیر نقدی خانوارها، ۷۰ هزار میلیارد ریال بابت ماده ۷۹ قانون برنامه ششم توسعه جهت کاهش فقر مطلق خانوارهای هدف از طریق افزایش پرداخت به خانوارهایی که درآمد آنها کمتر از خط حمایتی کمیته امداد خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور می‌باشد، ۳۷ هزار میلیارد ریال بابت ماده ۴۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) موضوع کاهش هزینه‌های مستقیم سلامت مردم، ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی، کمک به تامین هزینه‌های تحمل‌ناپذیر درمان، پوشش دارو، درمان بیماران خاص و صعب‌العلاج و ۳۳ هزار میلیارد ریال یارانه نان و خرید تضمینی گندم.

نسبت مزبور در سال ۱۳۹۶ (سهم ۷۵/۹ درصدی) به میزان ۴/۷ واحد درصد کاهش یافت.

از مجموع پرداخت‌های هزینه‌ای دولت در سال مورد بررسی، ۲۶۶۹/۴ هزار میلیارد ریال (۹۶/۲ درصد) بابت پرداخت‌های هزینه‌ای ملی شامل پرداخت‌های ردیف‌های درآمد- هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی، پرداخت اعتبارات ابلاغی (ردیف‌ها و تبصره‌ها)، یارانه کالاهای اساسی، حقوق کارکنان و سایر موارد و ۱۰۶/۸ هزار میلیارد ریال (۳/۸ درصد) بابت پرداخت‌های هزینه‌ای استانی بود.

براساس آمار وزارت امور اقتصادی و دارایی، مجموع یارانه پرداختی کالاهای اساسی^(۱) در سال ۱۳۹۷ با ۸۵/۷ درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۲۳/۴ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مذکور، نسبت یارانه پرداختی دولت در چارچوب سرفصل فوق به تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری ۰/۱ درصد بود که در مقایسه با نسبت سال ۱۳۹۶ یک واحد درصد

نمودار ۱۱-۵- ترکیب مصارف بودجه عمومی دولت (درصد)

۱۱-۲-۲- پرداخت‌های هزینه‌ای

در سال ۱۳۹۷، پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری) دولت (به استثنای پرداخت‌های اختصاصی) معادل ۲۷۷۶/۲ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۱۴/۳ درصد رشد و با توجه به چسبندگی هزینه‌های جاری و الزامات دولت به پرداخت آن، در مقایسه با رقم بودجه مصوب تنها ۵/۶ درصد عدم تحقق داشت. سهم پرداخت‌های هزینه‌ای از مجموع مصارف دولت در سال ۱۳۹۷ معادل ۷۱/۲ درصد بود که در مقایسه با

۱- شامل یارانه انواع کالاها و خدمات بوده و یارانه انرژی پرداختی به صورت نقدی به خانوارها را شامل نمی‌شود.

دارایی‌های سرمایه‌ای بود. رقم عملکرد واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۷ نسبت به رقم مصوب بودجه ۳/۱ درصد مزاد تحقق داشت. در سال ۱۳۹۷، منابع حاصل از فروش اموال منقول و غیر منقول و واگذاری طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به ترتیب با ۸۵/۳ درصد و ۹۹/۹۶ درصد عدم تحقق مواجه بود. رقم عملکرد منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال قبل از آن به میزان ۲۰/۳ درصد افزایش و منابع حاصل از واگذاری طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۶/۵ درصد کاهش یافت.

۱۱-۳-۲- تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

(پرداخت‌های عمرانی)

در سال ۱۳۹۷، پرداخت بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (پرداخت‌های عمرانی) به میزان ۵۲۵/۹ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۱۹/۰ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب ۱۵/۲ درصد عدم تحقق داشت. از مجموع پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، ۴۷۳/۸ هزار میلیارد ریال (۹۰/۱ درصد) بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و ۵۲/۱ هزار میلیارد ریال (۹/۹ درصد) بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی بود. ۵۱/۵ درصد از کل پرداخت‌های عمرانی در سال ۱۳۹۷ از طریق واگذاری اوراق مالی اسلامی شامل اسناد خزانه اسلامی و اوراق مشارکت بود.

در سال ۱۳۹۷، براساس حکم ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده ۱۲ قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، مبلغ ۴۰/۱ هزار میلیارد ریال بابت حوادث غیر مترقبه به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط پرداخت شد که نسبت به رقم سال قبل ۷۷/۸ درصد افزایش یافت.

در سال مورد بررسی، با توجه به ارقام واگذاری و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای که به ترتیب معادل ۱۱۰۹/۲ و ۵۲۵/۹ هزار میلیارد ریال بود، خالص واگذاری دارایی‌های

کاهش داشت. کاهش در این ردیف به دلیل کاهش در ارقام مصوب آن و انتقال برخی از یارانه‌ها در قالب مصارف قانون هدفمند کردن یارانه‌ها ارائه شده در جدول تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

از مجموع یارانه ۲۳/۴ هزار میلیارد ریالی پرداختی در سال مورد بررسی، ۱۶/۹ هزار میلیارد ریال بابت یارانه خرید تضمینی گندم (۷۲/۲ درصد)، ۳/۰ هزار میلیارد ریال (۱۲/۸ درصد) بابت یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی و ۱/۳ هزار میلیارد ریال (۵/۷ درصد) بابت ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای کشور پرداخت شد.

۱۱-۲-۳- تراز عملیاتی بودجه عمومی دولت

در سال ۱۳۹۷، عملکرد بودجه عمومی دولت از نظر درآمدها و پرداخت‌های هزینه‌ای (بدون احتساب درآمدها و پرداخت‌های اختصاصی) به ترتیب معادل ۱۸۳۸/۴ و ۲۷۷۶/۲ هزار میلیارد ریال بود. به این ترتیب، تراز عملیاتی بودجه عمومی ۹۳۷/۹ هزار میلیارد ریال کسری داشت که نسبت به رقم کسری تراز عملیاتی سال ۱۳۹۶ معادل ۲۴/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. رقم کسری تراز عملیاتی محقق شده نسبت به رقم پیش‌بینی شده در بودجه مصوب ۲۰/۵ درصد بیشتر بود.

۱۱-۳- واگذاری و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

۱۱-۳-۱- واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای

در سال ۱۳۹۷، مبلغ ۱۱۰۹/۲ هزار میلیارد ریال از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای به خزانه واریز شد که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۲۰/۲ درصد افزایش داشت. از کل رقم مذکور، معادل ۹۹/۷ درصد (۱۱۰۵/۴ هزار میلیارد ریال) از محل منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های آن و معادل ۰/۳ درصد (۳/۸ هزار میلیارد ریال) از محل منابع حاصل از فروش اموال منقول و غیر منقول و واگذاری طرح تملک

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۷

سرمایه‌ای به ۵۸۳/۲ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ با ۲۱/۲ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه با ۲۸/۰ درصد مزاد تحقق مواجه شد.

(هزار میلیارد ریال) **جدول ۱۱-۴- مصارف بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدها و هزینه‌های اختصاصی)**

سه‌م (درصد)		درصد تغییر		سال			
۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۷۱/۲	۷۵/۹	۱۴/۳	۱۷/۲	۲۷۷۶/۲	۲۴۲۹/۴	۲۰۷۲/۳	پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری)
۱۳/۵	۱۳/۸	۱۹/۰	۱۴/۳	۵۲۵/۹	۴۴۱/۸	۳۸۶/۶	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)
۱۵/۳	۱۰/۳	۸۱/۱	-۱۱/۷	۵۹۶/۱	۳۲۹/۱	۳۷۲/۷	تملك دارایی‌های مالی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۸	۱۳/۰	۳۸۹۸/۲	۳۲۰۰/۳	۲۸۳۱/۶	جمع كل مصارف

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

در سال مورد بررسی، ۱۰۰/۰ درصد از مجموع واگذاری دارایی‌های مالی از محل منابع داخلی صورت گرفت.

طبق ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۹۷، مبلغ ۶۷/۵ هزار میلیارد ریال وصولی از محل واگذاری شرکت‌های دولتی پیش‌بینی شده بود که این ردیف، عملکرد ۴۹/۹ هزار میلیارد ریال را ثبت کرد. وصولی از محل واگذاری شرکت‌های دولتی در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ حدود ۲۰/۴ درصد افزایش و حدود ۷۳/۹ درصد تحقق یافت.

۱۱-۴-۲- تملك دارایی‌های مالی

در سال ۱۳۹۷، تملك دارایی‌های مالی مبلغ ۵۹۶/۱ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل از آن حدود ۸۱/۱ درصد افزایش و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۹۳/۶ درصد مزاد تحقق داشت.

۱۱-۴-۳- خالص واگذاری دارایی‌های مالی

با توجه به ارقام واگذاری و تملك دارایی‌های مالی به ترتیب به میزان ۹۵۰/۷ و ۵۹۶/۱ هزار میلیارد ریال، خالص واگذاری دارایی‌های مالی در سال ۱۳۹۷ مبلغ ۳۵۴/۶ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ به میزان ۳۰/۲ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۱۰/۰ درصد بیشتر بود. رقم مزبور برای تامین کسری تراز عملیاتی و سرمایه‌ای استفاده شد.

۱۱-۳-۳- تراز عملیاتی و سرمایه‌ای بودجه عمومی دولت

در سال ۱۳۹۷، تراز عملیاتی و سرمایه‌ای (مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای) با ۳۵۴/۶ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که نسبت به رقم مصوب در بودجه ۱۰/۰ درصد بیشتر بود و در مقایسه با رقم کسری سال ۱۳۹۶ حدود ۳۰/۲ درصد افزایش یافت. کسری مزبور از محل خالص واگذاری دارایی‌های مالی تامین شد. در این سال نسبت کسری تراز عملیاتی و سرمایه‌ای دولت به تولید ناخالص داخلی با ۰/۱ واحد درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۱/۹ درصد رسید.

۱۱-۴-۴- واگذاری و تملك دارایی‌های مالی

۱۱-۴-۱- واگذاری دارایی‌های مالی

در سال ۱۳۹۷، واگذاری دارایی‌های مالی شامل استفاده از منابع خارجی و داخلی مبلغ ۹۵۰/۷ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن حدود ۵۸/۱ درصد افزایش و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۵۰/۸ درصد مزاد تحقق داشت. مزاد تحقق مذکور عمدتاً ناشی از مزاد ۹۱/۹ درصدی منابع حاصل از فروش انواع اوراق مالی اسلامی (با سهم ۷۷/۷ درصدی) به واسطه فروش اوراق مالی اسلامی و به طور مشخص اوراق تسویه نوع دوم بوده است. ردیف منابع حاصل از استفاده از منابع صندوق توسعه ملی نیز (با سهم ۱۴/۲ درصدی) با تحقق ۹۴/۱ درصدی معادل ۱۳۵/۳ هزار میلیارد ریال عملکرد داشته است.